

Vltavotýnští soukeníci z rodu de Bois

Od konce 15. století u nás soukenictví upadalo. Soutěž ciziny byla přílišná a domácí vlněná přize se nemohla vyrovnat vlně ze zahraničí. Soukenictví flanderské stále ještě bylo nedostižné. Nalezl jsem v letopisech svého rodu zajímavý doklad k poslední fázi tohoto boje mistrů českých s mistry flanderskými. Obě strany byly mými pradědy, tak je mi tato vzpomínka vzpomínkou pietní. Moje prabába Elisabeth de Bois přišla kolem roku 1680 do Libědic u Kadaně z Wesselu v Nizozemí. V Kadani byl odedávna silný soukenický cech a její synové Lambert a Mathias vyráběli karmelitánům jemná sukna a flanely na způsob holandský. Po smrti své matky 1702 ale v Libědicích nezůstali dlouho a po roce 1704 stěhovali se do Týna nad Vltavou, kde pracovali pod ochranou arcibiskupa Jana Josefa hraběte Breunera. Měli této ochrany zapotřebí, protože domácí mistři z obavy před konkurencí jim práci zakazovali a nechtěli je uznat žádající, aby se napřed u nich vyučili.

Když pak Matěj z Vltavotyňa odešel do Budějovic a oženil se tam podruhé (vzal si Annu Kláru, dceru sedláře Martina Weidmanna ze Židovské ulice), i tam mu bylo zakázáno hotovit jemná sukna a cech mu pohrozil zabavením zboží, nebude-li vyrábět hrubá sukna česká. V archivu ministerstva vnitra jsem probíral uložené doklady - dotazy vídeňské vlády, proč se v Čechách nedělají tak jemná sukna jako v Anglii a Holandsku - a zatím tito noví mistři nesměli své umění ukázat. Také Matějovu bratru Lambertovi de Bois hrozila podobná pohroma. On i jeho zeť od Vltavotyňa Petr Mayster byli velmi těžce pronásledováni zdejšími cechy, které je nechtěly přijmout a zapovídaly jim práci. Také Lambertův žák Jiří Warzel ze Zákup trpěl tu podobně. Lambert, nechtěje dál pronásledování snášet, obrátil se na Commerzkollegium v Praze a žádal, aby byl pro cizí mistry ustanoven řádný cech, spojený v jedno s cechy zdejšími. Ale týnští nepovolili a Lambert se vrátil s nepořízenou. I jinde cechy cizí mistry vypovídaly.

Až v době, kdy z Vídně přišla nová výtka na špatnou kvalitu českých suken, tu samo Commerzkollegium vylíčilo smutný stav věci a doporučilo, aby pro ně byl založen cech nový, který byl nazýván Kniestreicher und Pettanmacherzunft - tj. cech soukeníků holandských, kteří hřebelcovali vlnu dvěma hřebly z tenkého drátu rukama na kolenou a navlhčovali ji řepkovým olejem, aby se dala jemněji příst. A to už bylo na čase, něco učinit, protože na mnohých místech dala se velká bezpráví. Tak např. v severních Čechách si roku 1717 založil továrnu na jemná sukna Jan Femmrich, kterou mu o tři léta později hrabě Kounic na nátlak cechů dal rozbořit.

V roce 1727 odebral se Lambert de Bois s Jiřím Warzelem do Vídně, kde napřed obdržel jen sliby. Nicméně pak 21. června 1727 byl vydán císařský patent pro roztěrače na koleně (cajkáře) a staršími nového cechu byli jmenováni Lambert a Mathias de Bois, Peter Mayster a Jiří Warzel. Cechovní pořádek, jehož původcem byl můj prapraděd Lambert de Bois, obsahoval už mnohé pokrokové články, později všeobecně přijaté. Tím byla konečně zajištěna budoucnost jemných suken v našich vlastech. Jen původce se dlouho netěšil z ovoce svého namáhání - zemřel 23. března 1730 v Hněvkovicích u Vltavotyňa, kde měl svou dílnu v nynějším dvorci. O novém cechu, pokud je mi známo, už nejsou žádné zmínky. Splynul asi se zdejšími cechy soukenickými, které se také naučily vyrábět jemná sukna. Mohlo se to stát také tím, že dcera Lambertova, Marie Antonie de Bois, zasnoubila se 8. října téhož roku (1730) s vltavotýnským soukeníkem Josefem Weichetem. Weichetové byli velký soukenický rod, který se později spojil s píseckým soukenickým rodem Rubringerů.

O prabábě Elisabeth de Bois se v našem rodě udržely roztodivné pověsti. Mluvílo se o ní jako o šlechtičně, uprchlé z Francie. Je též známo, že její vnuk, můj praděd jménem Leopold Rubringer, zaváděl tu u nás první anglické stroje spřádací. Možná nebyly kvalitní, nebo tomu dost nerozuměl, přišel o vše a zemřel v píseckém chudobinci. A byl to přece furiant, když mu vypláceli jakési dědictví po prabábě de Bois v dukátech, smetl je prý čepicí na zem se zvoláním: „Tolik já mohu své ženě také dát!“ Ale pýcha předchází pád ... Tak často, když různá protivná hnutí v našem srdci se ozývají, sotva tušíme, jak zdědili jsme ty duševní boje po praotcích, kteří často prosazovali něco, co se dalo lépe rozřešit láskou a vzájemnou snášenlivostí. Vyšli jsme z těžké a často smutné minulosti. Přičiňme se, abychom podobného dědictví nezanechávali svým potomkům.

Ale vraťme se do bádání: Velmi zajímavou osobností byl Lambertův syn jménem Jan Rochus de Bois, bratr mé praprabáby Marie Antonie de Bois, o němž ještě za mého mládí kolovaly také podivné pověsti. Má babička Marie Baťková, rozená Rubringerová, měla po něm zvláštní pohár z turmalínového kamene, který se pak v Budislavicích rozbil. Vyprávělo se, že praděd Weichet na svých cestách Švýcarskem ujal se dvou dětí rodiny Dubois, hoch a dívky, které z Francie uprchly za revoluce. Dívku později pojal za manželku, hoch a dal vystudovat a byl z něho vojenský kněz. Kdysi prý byl za bitvy vehnán do Rýna. Pozdvíhl tedy monstranci a prosil Boha o záchranu a šťastně se tak dostal na protější břeh. Ale na celé věci je pravda jen to, že skutečně byl vojenským knězem a že se topil. Ne v Rýně, ale při povodni ve svém klášterním příbytku v Těšíně. Jeho život byl velmi zajímavý a stojí za širší zaznamenání.

Jan Rochus de Bois, Lambertův syn, se narodil v Libědicích u Kadaně na Chomutovsku dne 16. srpna 1704 a vstoupil 20. října 1721 do jezuitského řádu v Jindřichově Hradci. Odtud byl poslán do Brna, kde zůstal jako novic do roku 1722. Potom studoval v Praze v Klementinu a ukončil tu svá filosofická studia r. 1725. Učil nejprve na nižším klementinském gymnasiu a pak dvě léta na akademickém gymnasiu v Olomouci. Roku 1730 se vrátil do Prahy a studoval na teologii, r. 1733 vysvěcen na kněze a 2. února téhož roku složil slib. Za svého působení v Olomouci zkomponoval text ke školnímu dramatu „Lilium convallium“ a to pak bylo hráno 30. května 1729. Následně byl kazatelem a zpovědníkem v Jičíně, Wratislavi, Praze a v Uherském Hradišti. Tam by se mu bylo málem zle vedlo, protože 6. května 1742 žádal pruský plukovník od jezuitů kontribuci 2500 zlatých, jinak že si rektora a pátera Dubois odvede jako rukojmí do Olomouce a klášter zapálí. Ještě později P. Jan Rochus SJ působil v Opavě a Těšíně. V Těšíně byl půl roku vicesuperiorem tamní residence a stíhaly jej tam nemoci a nehody.

Zachovalo se 11 jeho latinských listů z Těšína ve vídeňském císařském archivu. Z nich víme, že v červnu 1749 trpěl velkou povodní. Píše o tom: „Dnes od včerejška trvalým deštěm ložnice plné vody máme, stavení hrozí spadnouti a přece nepřicházejí z Prahy vytoužené peníze“. Zaznamenává, že je těžkou chorobou uvržen na lůžko a nepřeje si ničeho více, než dostati se zas ve zdraví z Těšína. Píše: „Kéž dá Bůh síly, abych v krátkosti do Olomouce dostati se mohl, abych v tom nešťastném Těšíně ještě nezhynul“. Přání se mu splnilo v roce 1750, kdy byl v Olomouci ustanoven polním kaplanem a setrval v této službě u dělostřeleckého pluku číslo 2 až do roku 1758. Zemřel o deset let později, dne 20. dubna 1768 v jižních Čechách, a to v domě měšťana Jana Čermáka v Soběslavi. Pochován byl 21. 4. 1768 na tamním Petro-pavelském hřbitově. Zdá se, že byl člověkem mnohostranným, mluvil a kázal stejně dobře česky jako německy, letory sangvinické, vloh, úsudku, zkušeností a rozumu dobrého. Život jeho je také klasicky roztomilým dokladem, jak se události v rodinných pověstech zkreší, ale něco správného přece zůstává.

Potomstvo tří synů Elisabeth de Bois, také Dubois (Waldnerin), *1622, +2. 6. 1702 v Libědicích u Kadaně

1) Lambert de Bois, soukeník, zakladatel textilní dílny v hněvkovském dvoře, zemřel 26. 3. 1730 Hněvkovice

manželka Eva *1667, + 28. 3. 1732 tamtéž

děti:

- Anna Barbora de Bois, *Libědice, oo 22.12.1717, manžel Petr Maystr, soukeník z Holandska, v Hněvkovicích a Vltavotýně
- Eleonora de Bois, pokřtěna 10. 5. 1696 Libědice
- Monika de Bois, pokřtěna 9. 2. 1698 Libědice
- Marie Františka de Bois, * Libědice, sňatek 19. 7. 1711, manžel Jan Jiří Warzel, soukeník v Hněvkovicích
- Jan Matěj de Bois, pokřtěn 24. 2. 1700 Libědice, +13. 3. 1703 tamtéž
- Marie Anna de Bois, pokřtěna 10. 12. 1702 Libědice, +12. 3. 1703 tamtéž
- Jan Rochus de Bois, F.S.J. pokřtěn 16. 8. 1704 Libědice, +20. 4. 1768 Soběslav, tam pochován
- Marie Antonie de Bois pokřtěna 6. 7. 1709 Hněvkovice, sňatek 8. 10. 1730, zemřela 23. 11. 1780 ve Vltavotýně
manžel Josef Weichet, soukeník původem z Německa, Vltavotýn.
Synové jejich byli rovněž soukeníci: Michael, Josef a Václav Weichetové

2) Mathias de Bois, tkadlec a měšťan v Budějovicích

1. manželka Marie

děti:

- Zuzana de Bois, pokřtěna 1. 5. 1696 Libědice
- Leopold de Bois, pokřtěn 1. 7. 1698 Libědice
- Kateřina de Bois, pokřtěna 10. 6. 1699 Libědice, +6. 1. 1701 tamtéž
- Marie Kateřina de Bois, pokřtěna 10. 8. 1701 Libědice, +3. 2. 1708 ve Vltavotýně
- Martin de Bois, pokřtěn 16. 11. 1708 Vltavotýn, +15. 11. 1709 tamtéž

2. manželka Anna Klára, rozená Weidmann

děti:

- Jakub Tomáš de Bois, pokřtěn 22. 7. 1711 ve Vltavotýně; Bartoloměj de Bois, pokřtěn 15. 8. 1713 ve Vltavotýně
- Anton de Bois, pokřtěn 24. 5. 1717 v Budějovicích, potomstvo uvádím na samém konci tohoto přehledu
- Anna Marie de Bois a Marie Klára de Bois, dvojčata, pokřtěna 11. 3. 1720 v Budějovicích
- Marie Voršila de Bois, pokřtěna 20. 10. 1725 v Budějovicích

3) Anton de Bois, měšťan v Žatci

manželka Rosalia Apolonia rodem Giesl, jejich potomstvo nezjištěno.

Vnuk Anton de Bois, měšťan v Budějovicích, syn Mathiase de Bois a Kláry, pokřtěný 24. 5. 1717 v Budějovicích

manželka Marie Anna, děti:

- Kateřina de Bois, pokřtěna 26. 10. 1749 v Budějovicích.
- Martin de Bois, P. Domkurat v Budějovicích (23. 10. 1751 - 22. 1. 1817).
- Tomáš de Bois, pokřtěn 9. 12. 1753 v Budějovicích; Rosalia de Bois, pokřtěna 5. 4. 1756 v Budějovicích;
- Jiří de Bois, pokřtěn 8. 4. 1761 v Budějovicích.

Psáno v Praze - Liboci roku 1931